

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 355/04-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. januára 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha v konaní o sťažnosti RNDr. Jána Sládka, bytom Ž., zastúpeného advokátkou JUDr. A. K., P. B., ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1021/97, za účasti Okresného súdu Žilina, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo RNDr. Jána Sládka na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1021/97 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1021/97 konal bez zbytočných prietahov.

3. RNDr. Jánovi Sládkovi p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je p o v i n n ý uhradiť RNDr. Jánovi Sládkovi trovy konania v sume 11 120 Sk (slovom jedenásťtisícstodvadsať slovenských korún) na účet advokátky JUDr. A. K., P. B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 355/04 zo 4. novembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť RNDr. Jána Sládka, bytom Ž. (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných pried'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1021/97.

Zo s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľ podal 9. septembra 1997 okresnému súdu žalobu o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom.

S'ťažovateľ uviedol, že ku dňu podania s'ťažnosti ústavnému súdu nebolo vo veci meritórne rozhodnuté.

V s'ťažnosti sa s'ťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez

zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a súčasne žiadal, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 70 000 Sk.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr 3541/04 doručeným ústavnému súdu 13. decembra 2004, v ktorom okrem iného uviedol, že: „*Vzhľadom na povahu veci ide o skutkovo a právne neobvyklú vec a aj zložitú.*“ K vyjadreniu bolo pripojené aj stanovisko konajúcej sudkyne, ktorá poukázala na to, že „*Vzhľadom na počet vecí v senáte 13 C, a to aj starších ako označená právna vec, nie je v mojich fyzických možnostiach konať vo všetkých veciach bez prietáhov*“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 13 C 1021/97 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

- 9. septembra 1997 sťažovateľ doručil okresnému súdu žalobu o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom,
- okresný súd predvolal sťažovateľa na informatívny výsluch listom, ktorý sťažovateľ prevzal 14. novembra 1997,
- 26. júla 1999 bolo Okresnému súdu Bratislava II doručené dožiadanie okresného súdu vo veci vypočítania odporcov v 3., 4. a 6. rade. Od 26. júla 1999 do 13. decembra 1999 sa spis nachádzal na dožiadanom súde.
- 2. septembra 1999 bol spis s účinnosťou od 1. septembra 1999 pridelený sudkyňi JUDr. C.,
- 23. septembra 1999 a 29. septembra 1999 právni zástupcovia odporcov v 6. a 3. rade prevzali krátkou cestou na dožiadanom súde kópie návrhov vo veci,
- 13. októbra 1999 odporca v 3. rade a 21. októbra 1999 odporca v 4. rade doručili dožiadanému súdu vyjadrenie vo veci,

- 26. októbra 1999 vzala na dožiadanom súde právna zástupkyňa odporcov v 6. rade na vedomie nový termín výsluchu,
- 27. októbra 1999 zákonný sudca dal pokyn kancelárii na predvolanie odporcov na výsluch,
- 10. novembra 1999 právny zástupca odporcu v 1. rade na výsluchu potvrdil, že sa pridrižiava podaného vyjadrenia vo veci,
- 7. decembra 1999 právny zástupca odporcu v 3. rade na výsluchu potvrdil, že sa pridrižiava písomného vyjadrenia, ktoré bolo súdu už doručené,
- 13. decembra 1999 vrátil Okresný súd Bratislava II po vybavení dožiadania spis okresnému súdu,
- s účinnosťou od 1. júna 2000 bola právna vec sťažovateľa pridelená do senátu JUDr. B.,
- prípisom z 19. júla 2001 okresný súd vyzval sťažovateľa, aby sa v lehote 15 dní vyjadril k doručeným vyjadreniam odporcov,
- 9. augusta 2001 sťažovateľ doručil okresnému súdu vyjadrenie k stanovisku odporcov v 3. a 5. rade,
- s účinnosťou od 16. apríla 2003 bola vec na základe zmeny rozvrhu práce pre rok 2003 pridelená do senátu JUDr. S.,
- 6. decembra 2004 okresný súd nariadil pojednávanie vo veci na 11. január 2005. Uvedené pojednávanie bolo odročené za účelom vyhlásenia rozsudku, ku ktorému došlo 13. januára 2005.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre neho vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou

doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Z hľadiska prvého kritéria, a to, či išlo o zložitú vec po právnej a skutkovej stránke, ústavný súd konštatuje, že okresný súd prakticky počas viac ako siedmich rokov trvania súdneho konania vo veci nevykonal meritórny úkon (pojednávanie, dokazovanie) okrem úkonov uskutočnených dožiadaným súdom. Z uvedeného dôvodu zložitosť veci (predmet a právna povaha sporu) nemohla mať podľa názoru ústavného súdu žiadny vplyv na dĺžku konania pred okresným súdom, a preto ústavný súd nemohol akceptovať ani argumenty uvedené vo vyjadrení okresného súdu, že ide o skutkovo a právne neobvyklú a zložitú vec.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa ako účastníka konania (v postavení žalobcu) v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil skutočnosť, ktorá by mohla byť zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu označených základných práv sťažovateľa, je správanie samotného súdu. V priebehu konania, ktoré trvá ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu (20. október 2004) už viac ako 7 rokov, vykonal okresný súd iba 4 jednoduché úkony. Takmer 2 roky po podaní žaloby (9. september 1997) 29. júna 1999 okresný súd zaslal odporcom žalobu sťažovateľa na vyjadrenie. Druhým úkonom okresného súdu bolo odoslanie spisu 26. júla 1999 dožiadanému Okresnému súdu Bratislava II za účelom uskutočnenia výsluchu odporcov. Prípisom z 19. júla 2001 vyzval okresný súd sťažovateľa, aby zaujal stanovisko k doručeným vyjadreniam odporcov. Posledným úkonom vo veci vykonaným až po podaní sťažnosti ústavnému súdu je nariadenie pojednávania (6. december 2004) na 11. január 2005. Okrem uvedených úkonov je celé konanie poznačené zbytočnými priet'ahmi spôsobenými nečinnosťou okresného súdu. Zbytočné priet'ahy v konaní uznal okresný súd

v odpovedi z 10. februára 2000, ktorou odpovedal na sťažnosť sťažovateľa adresovanú Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky.

Ústavný súd nemohol akceptovať obranu okresného súdu, spočívajúcu v poukazovaní na vysoký nápad vecí a personálne problémy, konkretizovanú v konštatovaní vo veci konajúcej sudkyne, že *„nie je v mojich fyzických možnostiach konať vo všetkých veciach bez prietáhov“*. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní. Ústavný súd poznamenáva, že nie je možné v žiadnom prípade prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd.

Vychádzajúc z uvedeného dospel ústavný súd k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 13 C 1021/97, došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

IV.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 70 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Okrem iného uviedol, že daný stav konania sa na ňom negatívne odzrkadľuje, „*nakol'ko právna neistota mu spôsobuje značnú psychickú záťaž*“. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý si vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 201/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadostučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1021/97, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 11 843 Sk.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3, § 22 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, v zásade nie je ocniteľný peniazmi a je nezameniteľný s primeraným finančným zadost'učinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (III. ÚS 34/03, I. ÚS 129/03, III. ÚS 68/04).

Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2004 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 4 534 Sk a hodnota režijného paušálu 136 Sk. Odmena právneho zástupcu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a písomné podanie – sťažnosť zo 14. októbra 2004) predstavuje 2 x 4 534 Sk, t. j. 9 068 Sk, a paušálna náhrada hotových výdavkov 2 x 136 Sk pri pripočítaní DPH v zmysle § 22 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. a zaokrúhlení podľa § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. spolu 11 120 Sk. Ústavný súd preto v súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 11 120 Sk a vo zvyšnej časti návrhu na priznanie úhrady trov právneho zastúpenia nevyhovel.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2005